Uppsala brandförsvar Kommunal plan för räddningsinsats

Enligt 3 kap. 6 § förordningen (SFS 2003:789) om skydd mot olyckor

– Allmän del

Planen redogör hur räddningsinsatser ska bedrivas för att begränsa skadorna vid en allvarlig kemikalieolycka vid verksamheter som lyder under den högre kravnivån enligt *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.*

Vi samverkar i en gemensam räddningsnämnd: Tierps, Uppsala och Östhammars kommun.

Kommunal plan för räddningsinsats
Enligt 3 kap. 6 § förordningen (SFS 2003:789) om skydd mot olyckor
- Allmän del

Diarienummer: RÄN-2026-00103
Datum: 2026-10-28
Handläggare: Louise Solheim, Fredrik Nilsson
Beslutat av: Johan Szymanski, brandchef

Postadress: Uppsala kommun, Brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 30 00
E-post: brandforsvaret@uppsala.se
www.uppsalabrandforsvar.se

Innehåll

1. Inledning 4
1.1 Syfte och mål 4
1.2 Metod 4
1.3 Innehåll från MSBFS2015:8 5
1.4 Samråd 5
1.5 Revidering 5
1.6 Delgivning 6
2. Organisation av kommunal räddningstjänst vid allvarlig kemikalieolycka 7
2.1 Uppsala brandförsvar och Räddningsregion östra Svealand 7
2.2 Förmågor vid allvarliga kemikalieolyckor 7
2.3 Räddningsinsatser på och intill Sevesoanläggningar 7
2.4 Alarmering 7
2.5 Varning till allmänheten 8
3. Sevesoverksamheter av den högre kravnivån 9
3.1 Cytiva Sweden AB 9
3.1.1 Verksamhet 9
3.1.2 Cytivas säkerhetsorganisation 9
3.1.3 Särskilda risker 9
3.1.4 Räddningsinsats 10
3.1.5 Övningar 10
3.1.6 Varning och information till allmänheten 10
3.1.7 Underrättelse till myndighet i annan stat 10
3.2 AB Sandvik Coromant 11
3.2.1 Verksamhet 11
3.2.2 Säkerhetsorganisation 11
3.2.3 Särskilda risker 11
3.2.4 Räddningsinsats 12
3.2.5 Övningar 12
3.2.6 Varning och information till allmänheten 12
3.2.7 Underrättelse till myndighet i annan stat 12
Dokumenthistorik 12

1. Inledning

Följande dokument beskriver Uppsala brandförsvars hantering av bestämmelserna i 3 kap. 6 § förordningen (SFS 2003:789) om skydd mot olyckor. Det vill säga kommunens plan för räddningsinsatser för att begränsa skadorna vid en allvarlig kemikalieolycka vid verksamheter som lyder under den högre kravnivån enligt lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagstiftningen).

Inom Uppsala brandförsvars geografiska område finns det två verksamheter som klassificeras som Sevesoverksamheter av den högre kravnivån, Cytiva Sweden AB och AB Sandvik Coromant. Verksamhetsspecifik information om dessa verksamheter finns i kapitel 3.

Följande dokument är en generell och allmän del i brandförsvarets samarbete med ovan nämnda verksamheter som kommuniceras med allmänheten. Utöver detta dokument finns det objektsspecifika och detaljerade delar som inte kommuniceras med allmänheten som innehåller uppgifter endast avsedda för räddningstjänstens operativa insatser.

Varje verksamhet som lyder under den högre kravnivån enligt Sevesolagstiftningen har dessutom skyldighet att ha en *intern plan för räddningsinsats,* som är en del av deras *säkerhetsrapport.*

Den kommunala planen för räddningsinsatser innefattar information om hur räddningsinsatser ska genomföras, hur resurser ska samordnas och hur allmänheten ska informeras. Den kommunala planen är framtagen med utgångspunkt i bilaga 2 i MSB:s föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (MSB0FS 2015:8).

1.1 Syfte och mål

Syftet med den kommunala planen för räddningsinsatser är att beskriva räddningstjänstens förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser vid Sevesoverksamheter som lyder under den högre kravnivån enligt Sevesolagstiftningen.

Målet med planen är att:

- Avgränsa och ingripa mot olyckor så att följderna minimeras och de skador som orsakas på människor, miljö och egendom begränsas.
- Vidta nödvändiga åtgärder för att skydda människor och miljö från följderna av allvarliga olyckshändelser.
- Lämna nödvändig information till allmänheten samt berörda organ och myndigheter i området.
- Vidta åtgärder för att säkerställa och sanera miljön efter en allvarlig olyckshändelse.

1.2 Metod

Underlaget till detta dokument finns i verksamheternas säkerhetsrapporter. Dokumentet har tagits fram i samråd med berörda verksamhetsutövare, som själva är skyldiga att ha en plan för att kunna hantera en allvarlig kemikalieolycka, en intern plan för räddningsinsats.

1.3 Innehåll från MSBFS2015:8

I Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, bilaga 2, framgår vilken information som ska finnas i kommunens plan för räddningsinsats. I tabellen nedan framgår var i detta dokument denna information finns.

	MSBFS 2015:8 Bilaga 2	Hänvisning i detta dokument
1	Information om hur kommunens räddningstjänst organiseras vid en allvarlig kemikalieolycka.	Kap 2
2	Redogörelse av hur kommunens räddningstjänst larmas vid en allvarlig kemikalieolycka.	Kap 2.4
3	Vilka personella och materiella resurser som behövs och hur dessa ska samordnas vid en allvarlig kemikalieolycka.	Kap 2.2
4	Hur räddningsinsatser ska genomföras, både inom och utanför verksamhetens område, vid en allvarlig kemikalieolycka.	Kap 2.3
5	Redogörelse av hur allmänheten, närliggande verksamheter, och andra verksamhetsplatser som faller utanför tillämpningsområdet för lagen. (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, ska varnas och informeras vid en allvarlig kemikalieolycka.	Kap 3
6	Vilka åtgärder som allmänheten, närliggande verksamheter, samt verksamhetsplatser som faller utanför tillämpningsområdet för lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, ska vidta i händelse av en sådan olycka.	Kap 3
7	Uppgift om hur underrättelser till berörd myndighet i annan stat ska lämnas enligt 6 kap. 10 § tredje stycket lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.	Kap 3

Tabell 1 - Förklaring var innehåll från MSBFS 2015:8 finns i dokumentet.

1.4 Samråd

Den kommunala planen för räddningsinsats har tagits fram i samråd med berörda Sevesoverksamheter.

Även allmänheten ska ha möjlighet att lämna synpunkter på planen då den upprättas eller revideras. Planen ställs ut på kommunens hemsida i god tid innan den antas så att kommunen har möjlighet att ta hänsyn till synpunkterna.

Denna plan ställdes ut via www.uppsala.se och www.osthammar.se där allmänheten gavs möjlighet att inkomma med synpunkter mellan 2023-04-12 och 2023-05-26. Inga synpunkter inkom från allmänheten.

1.5 Revidering

Kommunens plan för räddningsinsats ska uppdateras minst vart tredje år eller när det till följd av ändrade förhållanden finns anledning till det.

För tillkommande Sevesoverksamheter som lyder under den högre kravnivån ska den kommunala planen upprättas senast inom två år från det att verksamhetens

säkerhetsrapport är färdigställd. Om en uppdaterad säkerhetsrapport har upprättats ska planen vara uppdaterad senast ett år från det att den uppdaterade säkerhetsrapporten finns tillgänglig. Befintlig version och dokumenthistorik framgår sist i detta dokument.

1.6 Delgivning

Den kommunala planen delges Länsstyrelsen Uppsala län. Den presenteras även på Uppsala brandförsvars hemsida med hänvisning från respektive kommun.

2. Organisation av kommunal räddningstjänst vid allvarlig kemikalieolycka

2.1 Uppsala brandförsvar och Räddningsregion östra Svealand

Uppsala brandförsvar ansvarar för räddningstjänst i Uppsala, Tierp och Östhammars kommuner. Enligt avtal mellan de tre kommunerna styrs brandförsvaret av en gemensam politisk nämnd och sköts administrativt av Uppsala som värdkommun.

Uppsala brandförsvar är en av 13 räddningstjänster i Räddningsregion Östra Svealand, som är ett gränsöverskridande samarbete mellan räddningstjänsterna vilka leds från gemensamma räddningscentraler. Samarbetet ger stora möjligheter att larma många räddningstjänstresurser från hela regionen till större olyckor.

Uppsala brandförsvars brandstationer, förmågor, specialresurser och samarbeten framgår i Uppsala brandförsvars handlingsprogram, som finns på www.uppsalabrandforsvar.se.

2.2 Förmågor vid allvarliga kemikalieolyckor

Samtliga brandstationer har en grundläggande förmåga att hantera olyckor med farliga ämnen. Dessutom har Uppsala brandförsvar och andra räddningstjänster i Räddningsregion östra Svealand speciella förmågor och resurser att hantera utsläpp av farliga kemikalier. Det handlar till exempel om kemskyddsdräkter, indikeringsutrustning, stora uppsamlingskärl, utrustning för att täta läckage och speciellt utbildad personal.

2.3 Räddningsinsatser på och intill Sevesoanläggningar

Vid en kommunal räddningsinsats på eller i närheten av en Sevesoanläggning kommer räddningstjänstens resurser, det vill säga utrustning, personal, kompetens, ledning- och samverkansförmågor att larmas ut efter olyckans specifika behov. Om en olycka får stor omfattning kommer Uppsala brandförsvar arbeta och samverka med regionens ledningscentraler och den berörda verksamheten, även externa aktörer utifrån olyckans behov. Det kan till exempel vara MSB, Länsstyrelsen, Polisen, Ambulansen, kommunala förvaltningar eller externa saneringsföretag.

Samtliga verksamheter som lyder under den högre kravnivån enligt Sevesolagstiftningen inom Uppsala brandförsvars insatsområde har framtagna insatsplaner som stöd till brandförsvaret vid en räddningsinsats på objekten.

2.4 Alarmering

Generellt larmas brandförsvaret genom 112-telefonsamtal till SOS-alarm. Då kopplas i första hand regionens ledningscentraler upp för medlyssning och alarmering av brandförsvarets enheter utifrån olyckans hjälpbehov. Brandförsvaret kan också larmas direkt av verksamheter som har automatiska brandlarm som är vidarekopplade till SOS Alarm AB.

Regionens räddningscentraler har framtagna larmplaner om vilka räddningstjänstresurser som ska larmas beroende på olyckstyp och objekt. Personalen på räddningscentralerna och skadeplats har dessutom till uppgift att kontinuerligt se över behovet av komplettering av de larmade enheterna. Kompletteringar kan till exempel bestå av ytterligare räddnings- och/eller specialistenheter.

2.5 Varning till allmänheten

Vid en olycka där det föreligger risk för människors liv och hälsa, miljön eller egendom och allmänheten behöver varnas och informeras så kan Brandförsvaret sända ”Viktigt meddelande till allmänheten” (VMA). Meddelandet kan sändas ut via tyfoner, radio, TV och SMS. Vid ett VMA ska allmänheten söka information om händelsen och följa de uppmaningar eller instruktioner som ges. De radio- och TV-företag som är aktörer i VMA-systemet är Sveriges Radios FM-kanaler, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio, TV4, Kanal 5 samt Kanal 9.

3. Sevesoverksamheter av den högre kravnivån

3.1 Cytiva Sweden AB

3.1.1 Verksamhet

Cytiva bedriver forskning, utveckling och tillverkning av produkter för bioprocessing, kromatografi och cellterapier. Cytivas produkter används inom forsknings- och läkemedelsindustrin. Produktionen bedrivs dygnet runt. I de processer som behövs för produktion används ett antal farliga kemikalier, främst i form av olika lösningsmedel och syror. En stor mängd kemikalier recirkuleras, en del skickas externt och används till energiåtervinning. En annan del går till verksamhetens interna reningsverk för förbehandling och rening innan det släpps ut till avloppsnätet.

3.1.2 Cytivas säkerhetsorganisation

Cytiva Sweden AB har en säkerhetsorganisation bestående av Emergency Responce Team (ERT), Crisis Management Team (CMT) och Saneringsgruppen. Grupperna består av sakkunniga inom de olika verksamhetsområdena, nyckelpersoner ur verksamheten samt saneringsexperter. Dessutom har Cytiva Sweden AB en vakt som är bemannad dygnet runt. Vakten har i uppgift att i samband med en incident, olycka eller kris larma krisorganisation för att vidare samverka och ledsaga räddningstjänst och biträda krisledningen. Vakten har mandat att aktivera alla funktioner inom krisorganisationen samt vid behov kalla in förstärkning från vaktbolag.

3.1.3 Särskilda risker

Verksamheten har gjort omfattande riskanalyser och med utgångspunkt från dessa genomfört ett förebyggande arbete för att minimera riskerna inom anläggningen.

Med utgångspunkt från de farliga ämnen som Cytiva Sweden AB hanterar har dimensionerande scenarion för respektive ämne analyserats.

De farliga ämnen som hanteras och som bedömts kunna medföra en allvarlig kemikalieolycka är:

- **Brom**: En rykande röd-brun vätska med från lukt. Brom är en instabil kemikalie och det finns risk för häftiga kemiska reaktioner med andra ämnen. Brom orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon och är dödligt vid inandning. Ämnet är mycket giftigt för vattenlevande organismer.
- **Lösningsmedel**: Flera olika typer av lösningsmedel, exempelvis etanol, epiklorhydrin, isopropanol och aceton. Lösningsmedlen är brandfarliga. En del av lösningsmedlen är dessutom frätande samt giftiga för både människor och vattenlevande organismer.
- **Saltsyra**: En starkt frätande vätska som kan orsaka allvarliga skador på hud och ögon vid direktkontakt samt irritation i luftvägar. Vid brand kan klorväte frigöras. Ämnet är inte klassat som miljöfarligt men vid större utsläpp kan vätskan vara skadlig för vattenlevande organismer genom förändringar i pH-värdet.

Den bedömning som gjorts i samband med de riskanalyser som genomförts är att sannolikheten för en kemikalieolycka är mycket låg.

3.1.4 Räddningsinsats

Vid en räddningsinsats har vakten i uppgift att dirigera utryckningsfordon till lämpliga lednings- och insatsplatser samt att nödvändiga insatsgrindar öppnas. Verksamheten har egen larm- och beredskapsorganisation som samverkar med Uppsala brandförsvar vid allvarliga händelser.

Detaljerad och uppdaterad information till räddningstjänsten i samband med en olycka tillhandahålls på plats av företaget i form av särskilt iordningsställda insatsplaner.

3.1.5 Övningar

Samverkansövningar sker minst vart tredje år med syfte att öva verksamhetens interna plan och nödlägesorganisation tillsammans med kommunens plan för räddningsinsatser. Övningarna innefattar antingen insatsövningar eller ledningsspel och sker tillsammans med både verksamheten och andra delar av kommunen.

3.1.6 Varning och information till allmänheten

Cytiva Sweden AB har skickat ut information om företagets verksamhet och tillvägagångssätt vid varning till boende och anläggningar i närområdet. Informationen lämnas ut av verksamheten i fysisk form minst vart femte år. Informationen finns även att tillgå på Uppsala brandförsvars samt Uppsala kommuns hemsidor.

För att möjliggöra en snabb varning och information till allmänheten har Uppsala brandförsvar beslutat att ge Cytiva Sweden AB medgivande enligt LSO 2 kap. 5§ att använda varningsanordningar för ”Viktigt Meddelande till Allmänheten”, VMA. Genom medgivandet har Cytiva Sweden AB redan i förväg fått det juridiskt nödvändiga mandatet att kunna aktivera ett VMA om det skulle uppstå en nödsituation.

3.1.7 Underrättelse till myndighet i annan stat

Om effekten av en olyckshändelse vid Cytiva Sweden AB skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i ett annat land än Sverige ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet.

En eventuell olycka på anläggningen har inte bedömts kräva åtgärder till skydd för befolkning och miljö i annat land än Sverige, någon planering för en sådan situation har därför inte gjorts.

3.2 AB Sandvik Coromant

3.2.1 Verksamhet

AB Sandvik Coromant är beläget på två olika fastigheter i Gimo, Östhammars kommun. På företaget sker tillverkning av hårdmetallskär för i huvudsak industriellt bruk. Skären tillverkas av hårdmetallpulver baserat på Volfram med tillsatser av Kobolt alternativt Nickel. Vid anläggningen lagras stora mängder av detta pulver, vilket utgör grunden för klassningen enligt den högre kravnivån enligt lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Andra farliga ämnen som finns vid företaget är bland annat klorväte, titantetraklorid, propan, vätgas, etanol och ammoniak.

3.2.2 Säkerhetsorganisation

AB Sandvik Coromant har en beredskaps- och krisledningsorganisation som kan aktiveras vid en incident inom verksamheten. Beredskapsorganisationen består av personal inom el, mekaniskt underhåll, gas-/kemikalieunderhåll, avfallshantering/mindre sanering. Personalen finns inom verksamheten och aktiveras av säkerhetsvakten.

Krisledningsorganisationen består av verksamhetens ledningsgrupp, förstärkt med representanter från säkerhets- och miljöavsnitten. Det finns arbetsbeskrivningar för ett antal befattningar, inklusive befattningen för samverkan med kommunens organisation. Aktivering av krisledningsorganisationen sker enligt fastställd larmrutin som aktiveras av säkerhetsvakten.

3.2.3 Särskilda risker

Verksamheten har gjort omfattande riskanalyser och med utgångspunkt från dessa genomfört ett förebyggande arbete för att minimera riskerna inom anläggningen.

Med utgångspunkt från de farliga ämnen som AB Sandvik Coromant hanterar har dimensionerande scenarion för respektive ämne analyserats.

De farliga ämnen som i huvudsak hanteras och lagras vid verksamheten är:

- **Hårdmetallpulver**: Kan vara giftigt vid inandning och är mycket giftigt för vattenlevande organismer.
- **Vätgas**: En lukt-, färg- och smaklös gas som är mycket lättantändlig.
- **Propan** (gasol): En mycket lättantändlig gas. Gasen reagerar explosionsartat med oxidationsmedel.
- **Titantetraklorid**: En mycket giftig vätska (oorganisk) som är frätande och reagerar farligt med vatten. Utsläpp som sprids till mark, grundvatten eller vattendrag förorsakar miljöskador.
- **Klorväte**: En giftig och frätande vätska som kan orsaka allvarliga skador på hud, ögon och slemhinnor. Utsläpp som sprids till mark, grundvatten eller vattendrag kan förorsaka miljöskador.

Den bedömning som gjorts i samband med de riskanalyser som genomförts är att sannolikheten för en kemikalieolycka är mycket låg.

3.2.4 Räddningsinsats

Vid en insats har säkerhetsvakten i uppgift att dirigera räddningstjänst, ambulans eller annan extern resurs till rätt adress.

Företaget har avtal med externa företag avseende bland annat sanering samt skadebegränsande åtgärder för egendom och miljö.

Detaljerad och uppdaterad information till räddningstjänsten i samband med en olycka tillhandahålls på plats av företaget i form av särskilt iordningsställda insatsplaner.

3.2.5 Övningar

Samverkansövningar sker minst vart tredje år med syfte att öva verksamhetens interna plan och nödlägesorganisation tillsammans med kommunens plan för räddningsinsatser. Övningarna innefattar antingen insatsövningar eller ledningsspel och sker tillsammans med verksamheten.

3.2.6 Varning och information till allmänheten

AB Sandvik Coromant har skickat ut information om företagets verksamhet och tillvägagångssätt vid varning till boende och anläggningar i närområdet. Informationen lämnas ut av verksamheten i fysisk form minst vart femte år. Informationen finns även att tillgå på Uppsala brandförsvars samt Östhammar kommuns hemsidor.

Företaget har rutiner för hur allmänheten och omkringliggande verksamheter ska varnas vid en eventuell olycka. Varning av allmänheten kan ske med hjälp av räddningstjänsten som aktiverar varningssignalen ”Viktigt Meddelande till Allmänheten”, VMA.

3.2.7 Underrättelse till myndighet i annan stat

Om effekten av en olyckshändelse vid AB Sandvik Coromant skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i ett annat land än Sverige ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet.

En eventuell olycka på anläggningen har inte bedömts kräva åtgärder till skydd för befolkning och miljö i annat land än Sverige, någon planering för en sådan situation har därför inte gjorts.